

RAVENSBRÜCK MAAKT INDRIJK OP STUDENTEN

Cees van der Kooij is lid van de commissie PA-BO en zit in de organisatie van de jaarlijkse Ravensbrückreis.

Het voormalige kamp Ravensbrück ligt aan een meer tegenover het stadje Fürstenberg. De direct naast het kampterrein gelegen voormalige woonhuizen van de *Aufseherinnen* zijn omgebouwd tot jeugdhierbergwoningen, hier slapen de studenten. Vier dagen lang is dit terrein hun werkterrein voor bezoeken aan het kamp; de *Kommandantur*, de gevangenis, het kampterrein, de werkplaatsen op het kampterrein, de muur om het kamp, de herdenkingsplaats aan het meer en de fundamenteën van de werkplaatsen van Siemens naast het kamp. Ook houden zij interviews met de overlevenden, die speciaal voor de groep naar hun vroegere kamp teruggekeerd zijn, en voeren ze didactische opdrachten uit, gericht op de vertaalslag richting (basis) onderwijs.

Margrit vertelt over haar werk in de Siemensfabriek op de fundamenteën van het fabrieksgebouw. Rechts: Selma en Margrit vertellen over de aankomst van hun transport op het station van Fürstenberg.

Zoals elk jaar waren er vier overlevenden aanwezig om hun verhaal te vertellen aan deze nieuwe lichting aanstaande basisschoolleerkrachten. De oudste, Selma – inmiddels de 90 gepasseerd – kwam speciaal over uit Engeland, de iets jongere Margrit kwam over uit New York. Daarnaast waren er Beppie en Ernst uit Nederland. Beppie overleefde Auschwitz, maar zat in het laatste oorlogsjaar gevangen in Ravensbrück. Ernst zat in Auschwitz en Buchenwald, maar zijn moeder zat in kamp Ravensbrück. Bijzonder dat deze hoogbejaarden nog steeds gemotiveerd zijn om hun verhalen door te geven. Iets wat de studenten enorm waardeerden.

EERSTE VERKENNING

De educatieve dienst van Ravensbrück verzorgde rondleidingen over het kampterrein, bedoeld

als een eerste verkenning. Daarna was er de kennismaking met de overlevenden en begonnen de workshops, de gesprekskringen, de onderzoekswerkgroepen en de bezoeken aan de tentoonstellingen. De *Kommandantur* bevat een zeer uitgebreide tentoonstelling over de geschiedenis van het kamp, de woning van de commandant is gerestaureerd en heringericht, de cellen in de gevangenis herinneren aan de gevangenen uit verschillende landen en dan is er nog de herdenkingsplaats met duidelijke sporen uit de DDR-tijd met een groot beeld en een uitermate stevig spreekgestoelte. Geconcentreerd werkten de studenten aan onder meer het schrijven en vertellen van verhalen, het analyseren van de beeldvorming van concentratiekampen in lesmateriaal, aan de vraagstelling *wat zou ik doen?*, aan de interviews met de

FOTO'S: CEES VAN DER KOOIJ

overlevenden, aan het uitzetten van een route door Fürstenberg langs WOII-sporen, het uitzetten van een interactieve route door het kamp en aan het ontwerpen van een herdenking. Die herdenking vond op de laatste dag ook daadwerkelijk plaats, muzikaal ondersteund door zang van Maarten Peters.

De studentenploeg keerde vol indrukken van de reis en met volop ideeën over de verwerking van die indrukken in lesopzetten voor de basisschool huiwaarts. De deelnemers aan de reis werden enkele weken later uitgenodigd in het Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Hier luisterden de studenten naar het ooggetuigenverhaal van Virry de Vries Robles, die als kind in kamp Westerbork verbleef en daar de bevrijding meemaakte. Vervolgens werd het kampterrein bezocht, waar Michiel Smit een rondleiding verzorgde. Daar werd ook het pas herbouwde deel van een oorspronkelijke barak bekeken. Ook deze negende Ravensbrückreis kan bijgeschreven worden als een zeer geslaagde reis. ■

NOG NIET

Gaat de geschiedenis ergens naartoe? Als kind van postmodernisten en cultuurrelativisten (niet letterlijk natuurlijk, mijn ouders waren gewoon tolerante gereformeerden met vis op vrijdag als meest eclectische knipoog) weet ik natuurlijk van niet. Geschiedenis die ergens heen gaat, dat is iets voor religieuzen en aanhangers van andere oude verhalen zoals communisten. We zullen ons niet bevrijden van de zonde in het algemeen of het kapitalisme in het bijzonder. Er is geen richting en geen einddoel, we moeten onze beschaving niet aan anderen opdringen, we doen maar wat en kunnen ook nog eens slecht voorspellen. Het loopt zoals het loopt.

Vandaar dat er voor geschiedschrijvers een verbod rust op de woordcombinatie 'nog niet', zoals in de zin 'de snijbonenmolen was nog niet uitgevonden'. Alsof de hele ontwikkelingsgeschiedenis van de mensheid een dwingende opmaat vormde naar de uitvinding van de snijbonenmolen. Een dubbele *no-go* is de combinatie 'nog niet' met 'verweggistan', zoals in de zin 'in Zuid-Ossetië wordt de snijbonenmolen nog niet gebruikt'. Alsof de hele geschiedenis van Zuid-Ossetië een vooralsnog achterlijke cultuur heeft opgeleverd, die hopelijk uiteindelijk uitkomt op een beschavingsniveau dat het gebruik van een snijbonenmolen rechtvaardigt (lees: het nauwelijks te evenaren hoge peil van ons soort mensen in Nederland.)

'Geschiedenis die ergens heen gaat, dat is iets voor religieuzen en aanhangers van andere oude verhalen zoals communisten'

Voor kinderen zijn de dingen gewoon zoals ze zijn. Hún omgeving, hún cultuur, hún spullen zijn voor hen onvermijdelijk inherent aan hun land, stad, gezin, bestaan. Ze kunnen zich moeilijk voorstellen dat internet niet was uitgevonden of dat Nederland een onderdeel zou zijn van een Republiek België. Ze zijn overtuigd dat de beschaving van Zuid-Ossetië ooit ook op snijbonenmolenniveau komt. In iedere spreekbeurt of elk werkstuk strooien ze kwistig met 'nog niet' en wijzen ze ongegeneerd op de onvoltooidheid van beschavingen van verre buitenland.

Moeten we hen proberen dat bij te brengen? Het is eigenlijk tamelijk academisch en filosofisch gezanik, als je het door puberogen beziet. Ik stel voor dat we hen er niet mee vermoeien. Ze zijn er gewoon NOG niet aan toe en misschien kunnen ze evengoed zonder deze kennis, als Zuid-Ossetië zonder snijbonenmolen. ■

OPROEP

Edith van Gameren stopt na Kleio 7 met haar column.

We zoeken daarom een vervanger! Heeft u een humoristische of scherpe blik op het (geschiedenis)onderwijs en lesgeven? En kunt u dit goed verwoorden in een column? Stuur dan een mail naar redactie@vgnkleio.nl.

Edith van Gameren gaf geschiedenisles in het voortgezet onderwijs en is educatief auteur voor geschiedenis-methodes.